KĀRLIS ĒRIKS ARONS

11. EIROPAS MEDICĪNAS ZINĀTŅU VĒSTURES MUZEJU ASOCIĀCIJAS KONGRESS

Kārtējais, 11 Eiropas medicīnas zinātņu vēstures muzeju asociācijas (*Association Européenne des Musées d'Histoire des Sciences Médicales*) kongress 2002. gadā notika Parīzē no 11. līdz 15. septembrim. Kongresa tematika bija ļoti interesanta: medicīna un veselības aprūpe cilvēces krīžu gadījumos (karš, epidēmijas u.c.), izmantojot muzeju krājuma piemērus. Tas noteica arī kongresa centrālo norises vietu – Valdegrasas Armijas veselības aprūpes muzejā (*Musée du Service de santé des armées au Val-de-Grâce*).

Kongresā piedalījās 114 delegātu no 18 valstīm (ASV, Austrijas, Baltkrievijas, Beļģijas, Francijas, Gruzijas, Islandes, Itālijas, Latvijas, Lielbritānijas, Nīderlandes, Portugāles, Rumānijas, Spānijas, Šveices, Ukrainas, Vācijas, Zviedrijas). Latvijas delegācija, kā parasti, bija viena no lielākajām. Tās sastāvā bija M.Anže, K.Ē.Arons, E.Bērziņa, A.Dirbe, E.Jirgena, V.Pundure, J.Salaks, S.Savenko, J.Surdeko, R.Vainovska, I.Vegnere, J.Vētra un A.Zariņš. Muzeju speciālistiem patīkamu pārsteigumu sagādāja kongresa dalībnieks Rīgas Stradiņa Universitātes *rector magnificus* profesors Jānis Vētra, kas vēlreiz apliecināja Latvijai tradicionālos un nozīmīgos medicīnas vēstures pētījumus.

Kongresu atklāja Renē Dekarta universitātē tās goda prezidents, Nacionālās Medicīnas akadēmijas sekretārs profesors Luijs Okjērs (*Louis Auquier, Président honoraire de l'Université René Descartes, secrétaire perpétuel de l'Académie Nationale de Médecine*), kas bija ieradies īpašā tērpā. Universitātes celtnē, padomes zālē un citas telpas, kuru sienas greznoja milzīgi gobelēni, kā arī senās mēbeles un krāšņi tērptais cienījamais prezidents atstāja lielu iespaidu. Zālē skatījām arī Francijas medicīnas ģenerāli un pulkvežus attiecīgos mūndieros.

Aktīvs kongresa darbs sākās Valdegrasā ar pulkveža Žana Žaka Ferandī (*Jean-Jacques Ferrandis*) referātu „*Evolution de la chirurgie de guerre*” (Kara ķirurģijas attīstība). Lieki būtu pieminēt, ka Parīzē gandrīz viss notika franču valodā. Nav ko apvainoties, ja nebija sinhronu tulkojumu. Pašiem jānokaunas, ka perfekti pārvaldām tikai vienu svešvalodu – krievu. Mūsdienu tehnika atrisina daudz: *monsieur Ferrandis* referāta ilustrācijas ar visu tekstu angļu valodā skatījām projekcijā.

Profesors Luijs Okjērs (*Louis Auquier*) un Marī Veronika Klīna (*Marie-Veronique Clin*) universitātes medicīnas vēstures muzejā

Latvijas delegācija Pastēra institūtā. Sēd (no kreisās): S. Savenko, I. Vegnere, M. Anže, K.Ē. Arons, A. Dirbe, E. Jirgena. Stāv: J. Surdeko, E. Bērziņa, A. Zariņš, V. Pundure, J. Salaks, J. Vētra, R. Vainovska

Turklāt kongresa delegāti, būdami „europeiski poliglotti“, sirsnīgi centās cits citam palīdzēt visu saprast.

Referātā „*Lit et jaquette anti-gaz, protections pour enfants pendant la seconde guerre mondiale*“ (Otrajā pasaules karā izmantotie bērnu pretgāzu aizsardzības tērpi) asociācijas prezidente profesore Krista Habriha (*Christa Habrich*) stāstīja un demonstrēja līdz šim neredzētus eksponātus: proti, tērpus, kas lietojami bērniem iespējama indīgo gāzu uzbrukuma gadījumā kara laikā. Par medicīnas palīdzību partizāniem Otrā pasaules kara laikā stāstīja baltkrievu kolēģes Tatjana Svetloviča un Ņina Zmačinska. Arī Paula Stradiņa Medicīnas vēstures muzeja krājumā ir eksponāti par ārstu darbu Otrajā pasaules karā. Par tiem referēja Sergejs Savenko: „*Unusual exhibits from the World War II in the collection of Paul Stradin Museum of the History of Medicine in Riga*“ (Otrā pasaules kara eksponāti Paula Stradiņa Muzeja kolekcijā). Savu pētījumu rezultātus demonstrēja visi Latvijas delegācijas locekļi. Sagaidāms, ka tie tiks publicēti nākamajā asociācijas zinātnisko rakstu krājumā. Portugāles kolēģu sagatavoto krājumu¹ par iepriekšējo kongresu Porto saņēmām īsi pirms Parīzes kongresa.

Kongresa delegātiem bija iespēja iepazīties ar ievērojamākiem Parīzes medicīnas vēstures muzejiem. Pirmo no tiem demonstrēja Marī Veronika Klīna (*Marie-Veronique Clin*).² Otrs, iekārtots vēsturiskās telpās, bija Armijas veselības aprūpes muzejs – *Musée du Service de santé des armées au Val-de-Grâce*³. Emocionālākais bija Pastēra memoriālais muzejs Pastēra Institutā⁴. Redzējām arī Sociālās medicīnas un hospitāļu muzeju⁵.

Saviļņojoshi bija aplūkot Pastēra dzīvojamās telpas, laboratoriju, zinātniskos pētījumos izmantojamos instrumentus un iekārtas, bibliotēku, nelielo sēžu zāli, kā arī atceroties, ka šeit bijuši ne mazāk izcili zinātnieki, piemēram, Diklo (*Duclaux*), Granšē (*Grancher*), Rū (*Roux*), Mečņikovs (*Metchnikoff*). Kāpnes ved lejup un nonākam kapelā – *la Chapelle funéraire*. Te atdusas dižais zinātnieks Luijs Pastērs un viņa dzīves līdzgaitniece Marī Pastēra (*Marie Pasteur*) – *Socia rei humanae atque divinae*. Kapela ir lielisks mākslas darbs, kas paliek atmiņā.

¹ Actes du 10e Colloque des Conservateurs des Musées d'Histoire des Sciences Médicales. Editeur: Amélia Ricon Ferraz. – Collection Fondation Marcel Merieux, Lyon, France. – 277 p.

² Musée d'Histoire de la Médecine (Université René Descartes). 12, rue de l'Ecole de Médecine – 75006 Paris

³ Musée du Service de santé des armées au Val-de-Grâce. 1, place Alphonse Laveran – 75005 Paris

⁴ Institut Pasteur. 25, rue du Docteur Roux – 75015 Paris

⁵ Musée de l'Assistance Publique et des Hôpitaux de Paris. 47, quai de la Tournelle – 75005 Paris

Pēc kongresa darba dienas Valdegrasā koncertu delegātiem sniedza ērģelnieks Hervē Dezarbrs (*Hervé Désarbre*) vietējā baznīcā *Eglise Notre-Dame du Val-de-Grâce*. Patīkami bija dzirdēt ērģelnieku stāstam par skaņdarbu autoriem un pēc Baha, Ramo un vēl citiem minam arī Romualdu Kalsonu, kas ir *chef du département de composition à l'Académie nationale de Musique* Rīgā. Atskaņoja viņa prelīdi.

Kongresa nobeigumā asociācijas ģenerālā asambleja nolēma nākamo kongresu rīkot 2004. gadā Vīnē, bet par **2006. gada kongresa norises vietu izvēlējās Rīgu**. Asociācija oficiāli lūdza Rīgas Stradiņa Universitātes rektoru profesoru Jāni Vētru un Paula Stradiņa Medicīnas vēstures muzeja direkciju uzņemties grūto un atbildīgo kongresa organizācijas darbu.

On the 11th Congress of the Associations of European Museums of History for Medical Science (Summary)

By Kārlis Ēriks Arons

The regular Congress of the Associations of European museums of history for medical science (Association Européenne des Musées d'Histoire des Sciences Médicale) of the year 2002 took place in Paris from the 11th to the 15th of September. The subject matter of the Congress was the following "Health care of the population under critical conditions by using examples from stores of museums". The central place of the Congress was the Val-de-Graces Army health service museum. (Musée du Service de Santé des armées au Val-de-Grâce) 114 delegates from 18 countries (the USA, Austria, Byelorussia, Belgium, France, Georgia, Iceland, Italy, Latvia, Great Britain, the Netherlands, Portugal, Rumania, Spain, Switzerland, the Ukraine, Germany and Sweden) took part in the Congress. At the end of the Congress the General Assembly of the Association came to the decision to hold the next, 12th Congress in 2004 in Vienna, while the 13th Congress in 2006 will be held in Riga.

Kārlis Ēriks Arons, Dr.med., Dr.h.c.

Paula Stradiņa Medicīnas vēstures muzejs

Antonijas 1, Rīga, LV 1360, Latvija

E-mail: museum2@apollo.lv